

TEKNOLOGIA

Kobazuloetako teknologiak

DIANA FRANCO

Asteburu honetan historiaurreko margoak zeuden kobazulo bat bisitatu dut. Burdin eta manganeso oxidoa erabilia orain dela 30.000 bat urte egindako margoak. Bisita hauek interesgarriak iruditzen zaizkit, gizaki gisa munduan dugun lekua birkokatzeke; aukera dira historia hurbileko "garapena" eta etorkizunean izango duguna birpentsatzen jarraitzeko. Badirudi teknologia ugari zegoela kobazuloetako garaietan: milaka urte iraungo zuten adierazpenak marrazteko teknologiak, kea sortzen ez zuen sua elikatzeke teknologiak, kobazuloen formak erabilia suarekin mugimenduaren ilusioa sortzen zuten proto-zinema teknologiak... Nire egungo burmuinak sorkuntza haietan argitasuna ikusten du, zirrara hormak margotzean, material berriak aurkitzerakoan, suak eragindako irudien mugimenduaren ilusioarekin kontakizunak taldean partekatzerakoan... baina, nire burmuina ez da garai hartakoa, eroso dago egungo bizimoduan, eta, kobetako garaiek esperientzia bat bezala ulertzen ditu. Nire egungo burmuinak ez ditu ulertzen garai hartako hotsa, gauaren iluntasuna, mehatxuak... Ez du ulertzen garai hartako adierazpenak, beharbada, beldurrari aurre egitearekin lotuagoak zeudela, eta babesa aurkitzeko sortu zirela kobazuloetako teknologiak. Egun duzun teknologietako asko ere beharretik sortu ditugu, bizi dugun giroan ahalik eta bizi onena izatearen beharretik, bizitza on horren bila mehatxuetatik babesteko, azken batean, mehatxuek eragiten diguten beldurra murrizte aldera.

Kobazuloen garaietako gizakiek, lurra-ri hain lotuak, babes sentsazioa abstrakzio geruzak sortuz lortzen zuten, dirudienez. Aldiz, egungo gizaki askok, garai honetako lurretik igarotzen garenok lur horrekin harreman zuzen asko izan barik, mundu abstraktuaren balizko ziurtasuna gure eguneko bilakatu dugu. ●

NAZIOARTEA

Iran, Hezbola, Itsaso Gorria... Gerra zabaltzeko arriskua erreal da

JENOFA BERTHOKOIRIGOIN

Hiru lurralde dira tentsio gorenean -Hezbolaren bidez Libano, Iran eta Itsaso Gorria- eta beste batzuk ere sartu daitezke dantza makabroan aurki: Qatar, Turkia...

Iran: urtarrilaren 3ko atentatuarekin tentsioa gora

Urtarrilaren 3an Irango Kerman hirian buruturiko atentatuak giroa are gogorrago bihurtu du. Qasem Soleimani Irango Guardia Iraultzailearen buruzagiaren heriotzaren laugarren urteurrena gogoratzeko ekitaldian bi lehergailu zartarazi eta ehun lagunez gora hil eta beste 210 bat kolpatu dituzte. AEBek hil zuten 2020an Soleimani, drone bidez, eta orduz gerotzik urtero dira milaka herritar batzen bere hilarriaren inguruan. Estatu Islamikoak hartu du bere gain eraso hilkorra, baina Israeli eta AEBei lotu diete eraso Irango buruzagiek.

Hezbola: erasoen indarra areagotzeko gai

Urtarrilaren 2an Libanoren hiriburuan eraso egin zuen Israelek, eta Hamasen adar politikoko buruzagiorde Saleh al-Aruri eta taldeko beste sei goi kargudun hil zituen. Saleh al-Aruri zen su-etenari buruzko negoziaketetako Hamasen solaskide nagusienetarikoa. Hezbolaren kontrolpeko eremu batean gertatu da

erasoa. Hezbolaren idazkari nagusi Hassan Nasrallahak ondokoa adierazi zuen: "Oraingoz fronteari mugatzen gara, modu kalkulatu gabiltza, (...) baina etsaiak Libanoren aurkako gerra abiatuz gero, borroka eramango genuke mugarik gabe eta mugen gaitetik". "Entrenaturiko eta armaturiko 100.000 borrokalari" ditu Hezbolak, Nasrallaharen erranen arabera.

Itsaso Gorria: AEB eta Israel erasotzeko gune estrategikoa

Huthi Yemengo matxinatu xiiak ere armaturik dabilta Israelen aurka eta Palestinaren askapenaren alde. Hain zuzen, misilak eta droneak jaurtitzen dabilta Itsaso Gorritik barrena Israelerantz doazen ontziei. Erantzun gisa, Prosperity Guardian nazioarteko itsaskoalizio militarren osaketaren berri eman zuten abenduan AEBek.

Qatar, Turkia... Horiek ere jomugan hartzeko arrisku arduragabea

Libanoz gain, beste herri batzuetan ere bideratuko ditu Israelek erasoak? Baliteke. Funtsean, duela hilabete zabaldu zen Israelgo barne-segurtasunerako buru Ronen Bar-ek adierazitakoa: "denetan" erasotu dezakete la Hamas, baita "Libanon, Qatarren edota Turkian ere". Egia izanez gero, gerra Ekialde Hurbilera zabaltzeko arriskua are errealagoa litzateke. ●